

ด่วนที่สุด

ที่ กษ ๐๒๑๒/ว ๓๕๗๗

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
ถนนราชดำเนินนอก กทม. ๑๐๒๐๐

๒๗ ธันวาคม ๒๕๖๒

เรื่อง การป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยพิบัติด้านการเกษตรในช่วงฤดูแล้ง ปี ๒๕๖๓
เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัด

เกษตรและสหกรณ์จังหวัดนครราชสีมา
เลขที่รับ ๐๐๒๔
วันที่ เดือน ๒ มี.ค. ๒๕๖๓
เวลา

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยด้านการเกษตร ในช่วงฤดูแล้ง ปี ๒๕๖๒/๖๓
จำนวน ๑ เล่ม

๒. กลไกการบริหารจัดการสถานการณ์ภัยแล้ง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปี ๒๕๖๓

ด้วยกรมอุตุนิยมวิทยาประกาศสิ้นสุดฤดูฝนและเริ่มเข้าสู่ฤดูหนาว เมื่อวันที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๖๒ ซึ่งจะส่งผลให้ประเทศไทยตอนบนประสบความแห้งแล้งไปจนถึงเข้าสู่ฤดูร้อนของประเทศไทย ปี ๒๕๖๓ โดยปกติจะเริ่มต้นประมาณกลางเดือนกุมภาพันธ์เป็นต้นไป ความชื้นในอากาศมีน้อย และมีอากาศร้อนจัด และกรมอุตุนิยมวิทยาได้คาดการณ์ปรากฏการณ์ ENSO (เดือน พ.ย. ๖๒ - มี.ค. ๖๓) มีสถานะเป็นภาวะปกติ และคาดว่า ปรากฏการณ์ ENSO จะมีสถานะเป็นภาวะปกติและจะต่อเนื่องต่อไปถึงกลางปี ๒๕๖๓ สำหรับสถานการณ์น้ำของประเทศไทย ในปี ๒๕๖๒ มีปริมาณน้ำต้นทุนใกล้เคียงกับปี ๒๕๕๘/๕๙ ซึ่งอยู่ในเกณฑ์น้อย โดยเฉพาะในลุ่มน้ำเจ้าพระยา จึงคาดการณ์ว่าสถานการณ์ภัยแล้งใน ปี ๒๕๖๒/๖๓ แนวโน้มจะมีความรุนแรง หากมีการใช้น้ำในแต่ละกิจกรรมไม่เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ สำหรับภาคใต้จะยังคงมีฝนตกชุกหนาแน่นทางฝั่งตะวันออกของภาคตั้งแต่จังหวัดชุมพรลงไป โดยเฉพาะในช่วงเดือนพฤศจิกายนและธันวาคม กับจะมีฝนตกหนักหลายพื้นที่และหนักมากบางแห่ง ซึ่งจะทำให้เกิดสภาวะน้ำท่วมฉับพลัน น้ำป่าไหลหลาก รวมทั้งน้ำล้นตลิ่งได้ในบางพื้นที่ ดังนั้น เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการป้องกันและลดผลกระทบจากสถานการณ์ภัยพิบัติที่จะเกิดขึ้นต่อภาคการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงได้จัดทำแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยด้านการเกษตรในช่วงฤดูแล้ง ปี ๒๕๖๒/๖๓ ประกอบด้วย กรอบแนวคิดการประเมินความเสี่ยงและการจัดการความเสี่ยง แนวโน้มสถานการณ์ พื้นที่เสี่ยงภัยแล้งและอุทกภัย แผนการจัดสรรน้ำและแผนการเพาะปลูกพืชในช่วงฤดูแล้ง แผนป้องกันและเผชิญเหตุ กลไกการบริหาร การติดตามและรายงาน สำหรับใช้เป็นกรอบแนวทางการดำเนินงานของหน่วยราชการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยพิบัติด้านการเกษตร และเตรียมการให้ความช่วยเหลือเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของเกษตรกรที่อาจได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ภัยให้เป็นไปอย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ รายละเอียดตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๑

ในการนี้ ขอให้เกษตรและสหกรณ์จังหวัดในฐานะผู้อำนวยการศูนย์ติดตามและแก้ไขปัญหาภัยพิบัติด้านการเกษตรระดับจังหวัด ประเมิน วิเคราะห์ความเสี่ยงและจัดการความเสี่ยง เพื่อจัดทำแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยด้านการเกษตรในช่วงฤดูแล้ง ปี ๒๕๖๒/๖๓ ระดับจังหวัด โดยมีแนวทางการดำเนินงานดังนี้

/ก่อนเกิดภัย...

ก่อนเกิดภัย : การลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ (Disaster Risk Reduction)

การป้องกันและลดผลกระทบ (Prevention & Mitigation)

๑) มาตรการที่ใช้โครงสร้าง ได้แก่ การพัฒนาแหล่งน้ำ ระบบชลประทานเพื่อป้องกันอุทกภัย/ภัยแล้ง การอนุรักษ์ดินและน้ำเพื่อป้องกันดินโคลนถล่ม

๒) มาตรการที่ไม่ใช้โครงสร้าง ได้แก่ วางแผนการจัดสรรน้ำ วิเคราะห์ประเมินความเสี่ยงเพื่อกำหนดพื้นที่เสี่ยงด้านพืช ด้านประมง ด้านปศุสัตว์ รวมทั้งพื้นที่ชุมชนพร้อมแผนบริหารจัดการเพื่อลดความเสี่ยงดังกล่าว แผนปฏิบัติการฝนหลวงเพื่อช่วยเหลือพื้นที่ประสบภัยแล้งและเพิ่มความชุ่มชื้นให้กับพื้นที่เกษตรกรรมและป่าไม้ เพิ่มปริมาณน้ำต้นทุนให้กับอ่างเก็บน้ำที่มีปริมาณน้ำต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ

การเตรียมความพร้อม (Preparedness)

๑) การปรับตัว ได้แก่ การให้คำแนะนำการเพาะปลูกในช่วงฤดูแล้ง การส่งเสริมอาชีพเสริมหรือวิสาหกิจชุมชนให้แก่เกษตรกรเพื่อเป็นทางเลือกในการประกอบอาชีพ การปรับเปลี่ยนวิธีการทำการเกษตรให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่

๒) การเตรียมรับมือกับภัยพิบัติ ได้แก่ การแจ้งเตือนสถานการณ์น้ำ การเตรียมพร้อมด้านเครื่องมืออุปกรณ์ เครื่องจักร ยานพาหนะ การสำรองเสบียงสัตว์ การปรับปรุงทะเบียนเกษตรกรด้านพืช ด้านประมง ด้านปศุสัตว์ ให้เป็นปัจจุบัน การจัดทำแผนปฏิบัติการช่วยเหลือเกษตรกรผู้ประสบภัยด้านการเกษตร เช่น แผนเฝ้าระวังและติดตามสถานการณ์เพื่อป้องกันโรคระบาดพืชและสัตว์ แผนการจัดหน่วยเฉพาะกิจลงพื้นที่เพื่อให้คำแนะนำและความช่วยเหลือเกษตรกรในพื้นที่ประสบภัย การดูแลสุขภาพสัตว์ แผนการสำรวจและประเมินความเสียหาย วิธีการช่วยเหลือเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของเกษตรกร และแผนสร้างการรับรู้ให้เกษตรกรรู้จักเตรียมความพร้อมรับสถานการณ์ภัยพิบัติ

ขณะเกิดภัย : การจัดการภาวะฉุกเฉิน (Emergency Management)

การเผชิญเหตุ (Response) ได้แก่ การบริหารจัดการน้ำ การติดตั้งเครื่องสูบน้ำ การแจ้งเตือนเกษตรกร

การบรรเทาทุกข์ (Relief) ได้แก่ แจกจ่ายเสบียงสัตว์และดูแลสุขภาพสัตว์ จัดหน่วยเฉพาะกิจลงพื้นที่ประสบภัยเพื่อให้คำแนะนำและความช่วยเหลือเกษตรกร สำรวจและประเมินความเสียหายเบื้องต้น รายงานสถานการณ์

หลังเกิดภัย : การฟื้นฟู (Recovery) และสร้างใหม่ให้ดีกว่าเดิม (Build Back Better)

การซ่อมสร้าง (Reconstruction) ได้แก่ การประเมินความเสียหายและซ่อมสร้างระบบโครงสร้างพื้นฐานด้านชลประทาน การป้องกัน รักษา และกำจัดโรคระบาดหรือศัตรูพืชระบาด การฟื้นฟูพื้นที่การเกษตร

การฟื้นฟูสภาพ (Rehabilitation) ได้แก่ การวิเคราะห์ความเสียหาย (Damages) และความสูญเสีย (Losses) ด้านการเกษตรที่เกิดจากภัย การประเมินความต้องการ/จำเป็นในการฟื้นฟูหลังเกิดภัย การช่วยเหลือเยียวยาตามระเบียบที่เกี่ยวข้อง

เพื่อเป็นการป้องกันและแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำในช่วงฤดูแล้ง ขอให้จังหวัดสำรวจข้อมูล แหล่งน้ำ ปริมาณน้ำ ความต้องการใช้น้ำ ทุกกิจกรรม การบูรณาการเครื่องมือ เครื่องจักร การประสานการ ปฏิบัติกับส่วนราชการอื่น การสร้างแหล่งน้ำธรรมชาติ (ฝายมีชีวิต) การสร้างการรับรู้แก่เกษตรกร การใช้น้ำ อย่างประหยัดการลดความเสี่ยงด้านพืช ด้านประมง ด้านปศุสัตว์ ดังนั้น จึงขอให้เกษตรกรและสหกรณ์จังหวัด ในฐานะผู้อำนวยการศูนย์ติดตามและแก้ไขปัญหาภัยพิบัติด้านการเกษตร ดำเนินการ ดังนี้

๑. ให้ศูนย์ติดตามและแก้ไขปัญหาภัยพิบัติด้านการเกษตร จังหวัด แบ่งโครงสร้างเป็น ๓ ส่วน ได้แก่ ส่วนปฏิบัติการ ส่วนอำนวยการ และส่วนสนับสนุน

๑.๑ ส่วนปฏิบัติการ ดำเนินการ ดังนี้

๑) จัดทำแผนบริหารจัดการน้ำในช่วงฤดูแล้ง ปี ๒๕๖๓ โดยแผนดังกล่าว ควรประกอบด้วย ๑) ข้อมูลแหล่งน้ำและปริมาณน้ำ (แหล่งธรรมชาติและแหล่งน้ำที่สร้าง) ๒) ข้อมูลจำนวนพื้นที่ เพาะปลูกหรือทำการเกษตรและประมาณการใช้น้ำเพื่อการเกษตร และ ๓) ข้อมูลปริมาณการใช้น้ำเพื่ออุปโภค/ บริโภค รักษาระบบนิเวศน์ การเกษตร และอุตสาหกรรม ในพื้นที่ ทั้งนี้ ให้เปรียบเทียบความต้องการใช้น้ำใน ฤดูแล้งกับข้อมูลปริมาณน้ำปัจจุบัน เพื่อจะได้ทราบสถานการณ์น้ำว่าจะเพียงพอต่อกิจกรรมทุกประเภทหรือไม่

๒) สำรวจพื้นที่เพื่อสร้างแหล่งน้ำต้นทุน สร้างแหล่งน้ำธรรมชาติ เช่น การขุดคลองใส่ ไม้ การสร้างฝาย การกั้นกระสอบทราย โดยให้ประสานกับสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด เพื่อขอสนับสนุนงบประมาณเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ

๓) จัดทำแผนการเพาะปลูกพืชฤดูแล้ง ปี ๒๕๖๓ โดยแปลงแผนเพาะปลูกฯ ระดับประเทศ และกำหนดวิธีการบริหารจัดการแผนเพาะปลูกฯ ให้เป็นไปตามที่กำหนด รวมถึงมีแผนบริหาร ความเสี่ยง การควบคุมความเสี่ยง ให้เกิดความเสียหายน้อยที่สุด

๔) จัดทำชุดข้อมูลสถานการณ์ในพื้นที่ เพื่อสร้างความเข้าใจและตระหนักถึงความ เสี่ยงและผลกระทบจากภัยแล้ง ส่งข้อมูลให้ทุกส่วนราชการในสังกัด กษ. ลงพื้นที่สื่อสารสร้างความเข้าใจแก่ เกษตรกร ผ่านเวทีการประชุมกำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน การอบรมสัมมนาเกษตร การประชุมกลุ่มผู้ใช้น้ำ สมาชิก สหกรณ์ ฯลฯ สถานีวิทยุ หอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน เป็นต้น

๕) ปฏิบัติการบรรเทาและลดความเสี่ยง เข้าควบคุมสถานการณ์ พื้นฟู ประสานระดม ทรัพยากร

๑.๒ ส่วนอำนวยการ ดำเนินการ ดังนี้

๑) ติดตามวิเคราะห์ประเมินความเสี่ยง สมดุลน้ำหรือแผนบริหารจัดการน้ำในช่วงฤดู แล้งจังหวัด ปี ๒๕๖๓ และแผนการเพาะปลูกพืชฤดูแล้ง จังหวัด ปี ๒๕๖๓

๒) จัดทำแผนบรรเทาภัยพิบัติและแผนเผชิญเหตุ รวมทั้งจัดทำบัญชีทรัพยากร

๓) อำนวยการ สั่งการ ควบคุมสถานการณ์ ภัยระดับ ๑ - ๒

๔) ติดตามสถานการณ์ และรายงาน/แจ้งเตือน/เสนอแผนฯ ต่อกองอำนวยการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด และศูนย์ติดตามฯ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ทราบ

๑.๒.๓ ส่วนสนับสนุน ดำเนินการ สนับสนุนการปฏิบัติช่วยเหลือ พื้นฟูเยียวยา รายละเอียดตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๒

๒. ให้ศูนย์ติดตามและแก้ไขปัญหาภัยพิบัติด้านการเกษตร จังหวัด ดำเนินการ ดังนี้

๒.๑ อำนวยการ บูรณาการ การจัดทำแผนบริหารจัดการน้ำในช่วงฤดูแล้งจังหวัด ปี ๒๕๖๓ แผนบรรเทาภัยพิบัติ แผนเผชิญเหตุ และบัญชีทรัพยากร และแผนการเพาะปลูกพืชฤดูแล้ง จังหวัด ปี ๒๕๖๓ เสนอกองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดเพื่อทราบ กำหนดให้แล้วเสร็จภายในวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๖๓ และสำเนาแจ้งศูนย์ติดตามฯ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ทราบ

๒.๒ บริหารจัดการสถานการณ์ แผนบริหารจัดการน้ำ และแผนการเพาะปลูกพืชฤดูแล้ง จังหวัด ปี ๒๕๖๓ ให้เป็นไปตามเป้าหมายของแผนที่กำหนด และรายงานสถานการณ์ ผลการปฏิบัติของหน่วยงาน ปัญหาอุปสรรค ต่อผู้ว่าราชการจังหวัด และศูนย์ติดตามฯ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เพื่อทราบและหรือพิจารณาสั่งการ ทุกสัปดาห์ โดยเริ่มรายงานในวันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๖๓ ทาง email : droughtcenter@gmail.com พร้อมทั้ง บันทึกข้อมูลผลการประเมิน และการจัดการความเสี่ยงภัยแล้ง ผ่านลิงค์ <https://drought62.moac.go.th/droughtzone62/>

๒.๓ ประสานกับอุตสาหกรรมจังหวัด พาณิชย์จังหวัด สภาอุตสาหกรรมจังหวัด ท้องถิ่นจังหวัด และภาคเอกชน เพื่อขอสนับสนุนการดำเนินการแก้ไขปัญหาภัยแล้งในพื้นที่

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และพิจารณามอบหมายเกษตรและสหกรณ์จังหวัดดำเนินการต่อไป

- ฝ่ายบริหารทั่วไป
- กลุ่มยุทธศาสตร์ฯ
- กลุ่มช่วยเหลือเกษตรกร
- กลุ่มสารสนเทศการเกษตร

ขอแสดงความนับถือ

มอวไลนร

- ชาติวัน ๒๖๖

- ปรับแผนฯ ในสัปดาห์ก่อน

พจนกร รว ๑

๑๐๕

๖ มี ๖๒

นายอนันต์ สุวรรณรัตน์
ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

สำนักแผนงานและโครงการพิเศษ

โทรศัพท์/โทรสาร ๐ ๒๒๘๑ ๙๔๐๑

แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยด้านการเกษตร ในช่วงฤดูแล้ง ปี ๒๕๖๒/๖๓

<https://bit.ly/๒EMMk๖v>